

دُر دانه‌های ادب پارسی

دکتر ساغر سلمان‌نژاد مهر آبادی

عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

سرشناسه	: سلمان‌نژاد مهرآبادی، صغری، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: دردانه‌های ادب پارسی / ساغر سلمان‌نژاد مهرآبادی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، انتشارات، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	: ۲۳۱ص.
شابک	: ۱۵۰۰۰۰ ریال 978-600-7867-10-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ادبیات فارسی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
شناسه داده	: دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۸۲۳۵۴/س/PIR۲۳۳۱
رده بندی یوبی	: ۸۶۰/۷۶
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۳۹۷۴۰۸۹

ناشر: دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی <http://publication.kntu.ac.ir>

نام کتاب: دردانه‌های ادب پارسی

مؤلف: دکتر ساغر سلمان‌نژاد مهرآبادی، عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی خواجه

نصیرالدین طوسی

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: مهرماه ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

کد کتاب: ۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۶۷-۱۰-۵ ISBN 978-600-7867-10-5

صحافی: گرنامی چاپ و لیتوگرافی: شریف

آدرس و تلفن مرکز پخش و فروش: خیابان ولیعصر (عج)، بالاتر از میدان ونک، تقاطع

میرداماد، روبروی ساختمان اسکان (۰۲۱-۸۸۷۷۲۲۷۷)

(حق چاپ برای ناشر محفوظ است)

پیشگفتار

زبان را ادبیات هر کشور، مجموعه‌ای ارزشمند از تعالیم والا، همراه با آداب و رسوم و فرهنگ آن ملت است که از سالیان دور برجای مانده و کوشش همگان بر حفظ و نگهداری این مجموعه گرانهار نیز حنیم من مین برجسته آن است.

دریای عظیم ادب فارسی سرشار از مرواریدهای گرانبهاست و هرکس می‌تواند به اندازه گنجایش خویش از این بحر من به بهره گیرد. این منبع عظیم فرهنگی و ملی از این حیث مورد توجه تمام ادیبان و فرهنگ دوستان قرار گرفت است. لازم به ذکر است که علاوه بر این، متون ادبیات فارسی، بازتابی گسترده از تعالیم برجسته انسان اسلامی را در خود دارد و از این نظر می‌توان آن را در رأس سایر متون قرار داد. پیوستگی این متون با اخلاق متعالی اسلامی و رابطه عمیق آن با سایر علوم، به ویژه علوم انسانی، آن را سرآمد کرده است. نگاهبانی از این میراث فرهنگی و برخورداری نسل جدید از این مضامین را روشن تر می‌سازد.

فارسی عمومی به عنوان یک درس دانشگاهی درصدد است تا اولاً دانشجویان را با مفاهیم متعالی نهفته در این متون و شخصیت شاعران و نویسندگان آشنا سازد و نیز می‌کند مخاطب را آگاه کند تا برای پاسیانی و محافظت از زبان فارسی در دنیای پرشتاب امروز، از این پشتوانه قوی غافل نماند.

این کتاب بر اساس سرفصل‌های وزارت علوم و در پنج فصل تدوین شده است. کلیات زبان و ادب فارسی، متون نظم و نثر کهن و معاصر، همچنین آیین نگارش و ویرایش صحیح زبان فارسی از اهم این مطالب هستند.

در این راستا آشنایی عزیزان با جایگاه نویسندگان و شاعران گذشته و امروز که به زبان فارسی هنرنمایی کرده و به خلق اثر پرداخته‌اند، دارای اهمیت ویژه است و می‌تواند علاوه بر تلطیف

عواطف و ایجاد حظّ ادبی، مضامین متعالی انسانی و اسلامی را با بیانی زیبا و در کسوتی هنری ارائه دهد، تا هم بیشتر بر دل بنشیند و هم مؤثرتر افتد. همچنین صحیح‌نویسی خط و زبان فارسی که یکی از اهداف مهم این درس در دانشگاه‌هاست؛ مورد توجه قرار گرفته و تلاش بر آن است تا با آموزش این اصول از بروز اشکالاتی واضح در مقالات، رساله‌ها و پایان‌نامه‌های دانشگاهی، که متأسفانه تعدادشان نیز اندک نیست، جلوگیری شود.

بی‌گمان ضمن جلوگیری از اطالۀ کلام، حداکثر تلاش برای نیل به اهداف مذکور به کار گرفته شده است؛ لاجرم اشکالاتی نیز ممکن است در این زمینه موجود باشد که پیشاپیش از دوستانی که با را بر آن واقف ساخته و در برطرف کردن آن راهنمایی می‌کنند؛ سپاسگزارم.

امید است بتوانیم با بهره‌مندی از این متون ارزشمند، چنان‌که شایسته است، طرفی ببرندیم و از ریزۀ سارۀ بزرگان اسلام و انسانیت و اخلاق، بهره‌مند گردیم.

سلمانی‌نژاد مهرآبادی

زمستان ۱۳۹۳

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
پیشگفتار	۵
آغاز سخن	۱۱
حمد الهی	۱۱
مدح حضرت اول (ص)	۱۲
مدح حضرت سی (ع)	۱۲
آتش دل	۱۳
یاس کبود	۱۳
فصل اول: برخی تعاریف و کلیات	۱۷
سیر واژه ادب	۱۷
سرگذشت زبان فارسی	۱۹
شاهنامه‌نویسی	۲۵
سبک‌های ادبی	۲۷
سبک خراسانی	۲۸
سبک عراقی	۲۹
سبک هندی	۳۰
بازگشت ادبی	۳۱
سبک شعر معاصر	۳۲
قالب‌های شعر فارسی	۳۵
قصیده	۳۶
مثنوی	۳۷
غزل	۳۸

۳۹	قطعه
۴۰	رباعی
۴۰	دو بیتی
۴۱	ترجیع بند
۴۲	ترکیب بند
۴۳	مسمط
۴۴	مستزاد
۴۴	بحر طویل
۴۷	فصل دوم: نظم کهن
۴۷	رودکی
۴۸	فردوسی
۵۰	منوچهری
۵۱	سنایی غزنوی
۵۴	ناصر خسرو
۵۵	خیام نیشابوری
۵۶	عطار نیشابوری
۶۱	خاقانی
۶۳	نظامی
۶۷	مولوی
۷۱	سعدی شیرازی
۷۶	حافظ شیرازی
۷۸	جامی
۷۹	وحشی بافقی
۸۵	فصل سوم: شعر معاصر
۸۵	پرویز ناتل خانلری

۸۹	محمدتقی بهار
۹۱	علامه طباطبائی
۹۱	پروین اعتصامی
۹۷	ایرج میرزا
۹۷	نیما یوشیج
۱۰۱	اخوان
۱۰۴	احمد شاملو
۱۰۵	سهراب سهری
۱۰۸	قیصر امین پور
۱۱۰	فروغ فرخزاد
۱۱۲	فریدون مشیری
۱۱۵	هوشنگ ابتهاج
۱۱۶	محمد کاظم کاظمی
۱۱۹	محمد علی بهمنی
۱۲۰	علیرضا قزوه
۱۲۱	فاضل نظری
۱۲۲	سید حمیدرضا برقی
۱۲۵	فصل چهارم: نثر کهن و معاصر
۱۲۵	مقدمه شاهنامه ابومنصوری
۱۲۹	قابوس نامه
۱۳۱	تاریخ بیهقی
۱۳۳	سیاست نامه
۱۳۵	کلیله و دمنه
۱۳۸	لطایف عبید زاکانی
۱۴۱	بخش هایی کوتاه و خواندنی از نثر کهن

۱۴۳	اخلاق ناصری
۱۴۴	کشف الاسرار و عده الابرار
۱۴۴	مرزبان نامه
۱۴۶	گنجینه لطایف
۱۴۷	نثر معاصر
۱۴۷	جمال زاده
۱۵۲	جلال آل احمد
۱۵۵	فاطمه فاطمه است
۱۵۶	محمدرضا سنگری
۱۵۹	کتاب دا
۱۶۰	نورالدین پسر ایران
۱۶۵	فصل پنجم: نگارش و ویرایش
۱۶۵	دستور زبان
۱۷۸	ویرایش
۱۸۰	انواع نوشته
۱۸۰	سفرنامه
۱۸۳	گزارش
۱۸۵	نامه نگاری
۱۸۷	نشانه گذاری چیست؟
۱۹۳	خط و شیوه نوشتار صحیح
۲۱۵	آرایه های ادبی
۲۲۷	فهرست منابع